

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 22^{ΑΣ} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1981

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΜΙΡΗ

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΓΓΙΚΟΥ Κ. ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ

Αί Παρισινάι ἡμερῖδες τῆς 7ης καὶ 8ης τρέχοντος μηνὸς ἐδημοσίευσαν εἰδήσεις, δηλώσεις καὶ ἄρθρα σχετικῶς μὲ τὴν μελετωμένην («ἀνακαίνισιν») τῶν Γαλλικῶν Σχολῶν τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τὴν προσαρμογὴν των εἰς τὰ διαφέροντα τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Πρόκειται περὶ τῶν πέντε παλαιῶν ἰδρυμάτων: τῶν Σχολῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ρώμης, τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀνατολικῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ Καίρου, τῆς Casa Velasquez τῆς Μαδρίτης καὶ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς τῆς Ἰνδίας (Pondichérie). Εἰδὼς ὡς ἐκονολογήθη τὸ σχέδιον τοῦ διατάγματος, ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Καλῶν Γραμμάτων, μία τῶν πέντε Ἀκαδημιῶν τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας, ἐζήτησε παρὰ τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ τῆς ὑπουργοῦ τῶν Πανεπιστημίων τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ διατάγματος μὲ τὸν σκοπὸν νὰ μελετηθῇ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀνωτάτων ἐπιστημονικῶν φορέων.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν συνέρχεται σήμερον εἰς τὴν τακτικὴν τῆς συνεδρίαν, ἔχει δὲ ἀναγράψει ὡς μοναδικὸν θέμα τῆς δημοσίας συνεδρίας τὴν «Εἰσήγησιν περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς». Σκοπὸς τῆς εἰσηγήσεως ταύτης δὲν εἶναι μόνον νὰ προστεθῇ μία ἀκόμη φωνὴ εἰς τὸ Πανελλήνιον αἴτημα τῆς διατηρήσεως τοῦ σημερινοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἰδρύματος. Ἀντικειμενικὸς τῆς στόχος θὰ εἶναι νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἱστορικὴ σημασία τῆς συστάσεώς του κατὰ τὰ πρότα βήματα τοῦ ἐλευθέρου βίου τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν συζήτησιν, ἡ ὁποία θὰ ἐπακολουθήσῃ, θὰ ἀναπτυχθοῦν ὑπὸ τῶν συναδέλφων ὅλαι αἱ πτυχαὶ τοῦ προβλήματος καὶ θὰ ληφθοῦν αἱ δέονσαι ἀποφάσεις.

Ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν εἶναι τὸ ἀρχαιότερον τῶν ὁμοειδῶν ἰδρυμάτων. Συνεστήθη διὰ διατάγματος τῆς 11ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1846. Εἶναι ἐπομένως κατὰ τι νεωτέρα τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1837). Ἡ προῖστορία τῆς ὑπῆρξε μακρά. Αἱ ἀπώτεραι κινῶσαι δυνάμεις πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν εἰς τὸν δέκατον ἑβδομον καὶ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα, εἰς τὴν ἀφύπνισιν τῶν διαφερόντων τῆς Εὐρώπης διὰ τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου κόσμου, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐρευνητικοῦ περιηγητισμοῦ. Ἄνδρες ὡς ὁ J. Spon (καὶ Wheler), ὁ Abbé Barthélemy, ὁ Choiseul - Gouffier καὶ ἄλλοι (ὁμιλῶ μόνον περὶ τῶν Γάλλων), ὑπῆρξαν πρόδρομοι μιᾶς νέας στροφῆς τῆς διανοήσεως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀνατολήν. Ἐγγύτερον πρὸς τὰ πράγματα, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1802 καὶ 1807, ὁ ἀρχιτέκτων Jacques - Guillaume Legrand ἐξεπέκνησε τὸ πρῶτον «Σχεδιάσμα μιᾶς Παγκοσμίου Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν», τὸ ὁποῖον παρέμεινεν ἄγνωστον μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Μεταξὺ τῶν σκοπῶν τῆς Ἀκαδημίας ἢ Σχολῆς θὰ ἦσαν ἡ ἀναζήτησις, ἡ ἀναστήλωσις καὶ ἀποκατάστασις τῶν μνημείων, ἡ ἀνασκαφὴ καὶ συγκέντρωσις τῶν γλυπτῶν καὶ τῶν μεταλλίων, ἡ περιγραφὴ καὶ ἀναπαράστασις αὐτῶν. Ὁρθῶς τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἐχαρακτηρίσθη προφητικόν¹. Ἠκολούθησε τῷ 1829 ἡ «Expédition scientifique de Morée» τοῦ στρατηγοῦ Μαιζῶνος (Maison). Τὸ ἔργον ἐκάλυπεν εὐρύτερον πεδῖον ἐρευνῶν, ἀλλ' οἱ λαμπροὶ τόμοι οἱ ἀφιερωμένοι εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν Γλυπτικὴν καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Πελοποννήσου, τῶν Κυκλάδων καὶ τῆς Ἀττικῆς (Παρίσιοι, 1831 - 1838) παραμένουν δημοσίευσις μνημειώδης καὶ ἐγκαινιάζουσαν νέαν περιόδον εἰς τὴν Ἀρχαιογνωσίαν. Ἀβιάστως πλέον ἢ Γαλλικὴ πρωτοβουλία προάγεται εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς Σχολῆς.

Ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρξε τὸ γέννημα δύο συγκλινουσῶν ροπῶν ἢ μία ἦτο πολιτικὴ καὶ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἐπιδράσεως τῆς Γαλλίας εἰς τὸ νεοσύστατον βασίλειον ἢ ἄλλη, πηγαία, ἰσχυρὰ καὶ ἀνακαινιστικὴ, εἶχε τὰς ἀφορμὰς τῆς εἰς τὸν Γαλλικὸν Ῥωμαντισμόν, τοῦ ὁποίου ἀνταύγεια ἐν πολλοῖς ὑπῆρξεν ὁ Φιλελληνισμός. Εἰς μίαν στιγμὴν κρίσιμον τοῦ ἐλευθέρου, ἔστω καὶ μερικῶς, βίου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ Ἑλληνικὸς Ῥωμαντισμὸς συνητήθη μὲ τὸν Γαλλικόν. Ἐπρόκειτο νὰ χαραχθῆ τὸ ἰδεολογικὸν καὶ παιδευτικὸν πρόγραμμα τοῦ νέου κράτους. Ἐδίστασαν οἱ πνευματικοὶ ἡγῆται μεταξὺ τῆς Ἀρχαιότητος, τοῦ Βυζαντίου, τῆς Μετα-

1. Georges Radet, *L'histoire et l'oeuvre de l'École Française d'Athènes*, Παρίσιοι, 1901, σελ. 4 κ.έ.

βυζαντινῆς ὀρθοδόξου οἰκουμενικότητος, τοῦ Ἑλλαδικοῦ ἀπομονωτισμοῦ, τοῦ Νεοελληνισμοῦ. Τὰ ρεύματα, τὰ ὁποῖα ἤρχοντο ἐκ δυσμῶν, ἀνετάρασσον τὴν Ἑλληνικὴν διανόησιν τοῦ ἐλευθέρου χώρου καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτοῦ πληθυσμῶν καὶ ἐστιῶν τῆς Διασπορᾶς. Οἱ πρόδρομοι καὶ οἱ πρωτεργάται τοῦ Γαλλικοῦ κινήματος ἀπαρτίζον τὴν πλουσίαν πινακοθήκην τῆς δευτέρας ἢ τῆς τρίτης ἀναγεννήσεως τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὁ D' Ansse de Villoison, ὁ Chateaubriand, ἡ Madame de Staël, ὁ Bory de Saint-Vincent, ὁ Fauriel, ὁ Boissonade, ὁ Ambroise Firmin Didot, ὁ Villemain, ὁ Victor Hugo, ὁ Sainte-Beuve, ὀλόκληρος πλειὰς διαπρεπῶν ποιητῶν, συγγραφέων, φιλολόγων καὶ ἀρχαιοδιφῶν, πολλοὶ ἄλλοι, παρεσκεύαζον τὴν ἄνοδον μιᾶς νέας ἐποχῆς. Ὁ γηραιὸς Ἀδαμάντιος Κοραΐς, ὡς καὶ οἱ παλαιότεροι ἐκεῖνοι Ἕλληνες πρόδρομοὶ τοῦ δεκάτου πέμπτου καὶ τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, εἶχε δημιουργήσει εὐμενὲς κλίμα διὰ τοῦ πολυσχιδοῦς φιλολογικοῦ ἔργου καὶ τοῦ διεθνοῦς του κύρους².

Τῷ 1841 αἱ προσπάθειαι διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν ἐδρίσκοντο εἰς καλὸν δρόμον. Ὁ Sainte-Beuve διεξεδίκει δι' ἑαυτὸν τὴν προτεραιότητα. Ἐγραφεν ὑπερηφάνως εἰς τὰς *Causeries du Lundi*: "la première idée de l'École d'Athènes, d'instituer une telle école, est de moi"³. Ἄλλοι τὸν συναγωνίζονται. Ὁ Villemain προΐσταται τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὁ Ἰωάννης Κωλέττης ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς Παρισίους. Τὴν 17ην Ὀκτωβρίου 1844 ἐκδίδεται εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ διάταγμα περὶ ἀδείας πρὸς σύστασιν «Ἐταιρείας τῶν Ὁραίων Τεχνῶν», τῆς ὁποίας πρόεδρος ἀναγορεύεται ἡ βασίλισσα Ἀμαλία καὶ ἀντιπρόεδροι ὁ Ἰωάννης Κωλέττης καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς. Ὡς ἀποκορύφωμα τῆς μακροῦς ταύτης προεργασίας, διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 11ης Σεπτεμβρίου 1846 ἰδρύεται ἡ Γαλλικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν.

Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φάσιν τοῦ ζητήματος τέσσαρα πρόσωπα διεδραμάτισαν πρωτεύοντα ρόλον: ἐκ μὲν τῆς Γαλλικῆς πλευρᾶς ὁ ὑπουργὸς Narcisse-Achille de Salvandy καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴς Jean Piscatory, παλαιὸς ἐθελοντὴς πολεμιστὴς τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας: ἐκ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς ὁ Ἰωάννης Κωλέττης καὶ ὁ Γεώργιος Τυπάλδος Κοζάκης, μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Γαλλίας, συγγραφεὺς καὶ ὀργανωτὴς τῆς Ἑθνικῆς

2. Em. Egger, *L'Hellénisme en France. Leçons sur l'influence des études grecques*, εἰς τόμους δύο, Παρίσιοι, 1869. René Canat, *L'Hellénisme des Romantiques*, εἰς τόμους τρεῖς, Παρίσιοι, 1951 - 1955. Δ. Ἀ. Ζακωθηνοῦ, *Μεταβυζαντινὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά*, Ἀθήναι, 1978, σελ. 476 κ.έ., 540 κ.έ.

3. Sainte-Beuve, *Causeries du Lundi*, τόμ. 16, σελ. 41.

Βιβλιοθήκης και τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου συνεζητήθη, παρεσκευάσθη καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ἰδρύσις τῆς Σχολῆς. Κατὰ τὴν ἐπίσημον διατύπωσιν τοῦ διατάγματος τῆς 11ης Σεπτεμβρίου 1846 ἀντικείμενον τοῦ ιδρύματος θὰ ἦτο ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ Ἱστορίας καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων. Ἀλλ' ὡς παρετήρησεν ὁ Georges Radet, ἡ ἐν Ἀθήναις Γαλλικὴ Σχολή, ἀποβλέπουσα ἀρχικῶς εἰς στόχους παιδαγωγικούς καὶ πολιτικούς, ἐτρόπη μεταγενεστέρως εἰς τὰς «ἀφιλοκερδεῖς σφαῖρας τῆς ἐπιστήμης· ἤρχισεν ὡς κολλέγιον καὶ κατέληξεν ὡς ἰνστιτούτον»⁴. Σὺν τῷ χρόνῳ ἐτονίσθη ὁ ἀρχαιολογικὸς χαρακτήρ τοῦ καθιδρύματος, ἐνωρίτατα δὲ αἱ Βυζαντιναὶ σπουδαὶ ἐκαλλιεργήθησαν εἰς αὐτό. Διάσημοι βυζαντινολόγοι, ὡς ὁ Charles Diehl τῷ 1883, ὁ Gabriel Millet, τῷ 1894, ὁ Paul Lemerle ἀπὸ τοῦ 1935 καὶ ἐξῆς, ἄλλοι παλαιότεροι καὶ νεώτεροι ἐρευνηταί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Βέλγος καθηγητὴς Henri Grégoire, διετέλεσαν μέλη τῆς Σχολῆς. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1877 ἐκδίδεται τὸ πολύτιμον περιοδικὸν δημοσίευμα «Bulletin de Correspondance Hellénique», τοῦ ὁποίου αἱ σελίδες εἶναι ἀνοικταὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐρευνητάς, ἀρχαιολόγους, ἱστορικούς καὶ βυζαντινολόγους. Ἀπὸ τοῦ 1850 αἱ Γαλλικαὶ Σχολαὶ Ἀθηνῶν καὶ Ῥώμης τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Καλῶν Γραμμάτων.

Ὁ καταρτισμὸς διατάγματος, διὰ τοῦ ὁποίου καταργοῦνται ὅλαι αἱ ἀπὸ τοῦ 1846 ἰσχύουσαι διατάξεις καὶ θεσπίζονται νέοι κανόνες διαρθρώσεως καὶ διοικήσεως, προεκάλεσε ζωηρὰς ἀντιδράσεις εἰς αὐτὴν τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὰς ἐνδιαφερομένας χώρας, ἰδίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον. Ὁ διαπρεπὴς συνάδελφος Pierre Demargne, παλαιὸς («Ἀθηναῖος»), πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν Καλῶν Γραμμάτων καὶ ξένος ἐταῖρος τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας, ἔσπευσε νὰ ἐπισημάνῃ τοὺς σοβαροὺς κινδύνους τῆς ἀλλαγῆς. Ἐάν, λέγει, οἱ μελετώμενοι νεωτερισμοὶ τελικῶς πραγματοποιηθοῦν, ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν αὐτόχρημα («θὰ κατεδαφισθῇ»). Στρεφόμενος δὲ πρὸς τὴν φιλοξενοῦσαν χώραν, παρατηρεῖ: «ἐάν ποτε ὁ χαρακτήρ τῆς Σχολῆς ἤθελε σοβαρῶς ἀλλοιωθῆ», «αἱ Ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ θὰ ἐδοκίμαζαν ἐκπληξιν διὰ τὴν ματαίαν ταύτην ἐγκατάλειψιν. Εἶναι πλέον ἢ πιθανὸν ὅτι αἱ κατὰ παράδοσιν ἀνασκαφαὶ θὰ μᾶς ἀφαιρεθοῦν. Θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὴν Γαλλίαν χωρὶς τοὺς Δελφοὺς καὶ τὴν Δῆλον;». Καὶ ἐπιλέγει: «ὄσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς πολυαριθμούς ἐν Ἑλλάδι φίλους, θὰ δοκιμάσουν ἀπελπισίαν, τὰ αὐτὰ δὲ συναισθήματα θὰ δοκιμάσουν εἰς τὴν Γαλλίαν ὅσοι γνωρίζουν καλῶς τὴν Ἑλλάδα» («Le Monde», 7

4. Georges Radet, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 415.

Ἰανουαρίου 1981, σελ. 13). Ὁ πρόεδρος τῆς Ἱταλικῆς Δημοκρατίας καὶ αἱ Αἰγυπτιακαὶ ἀρχαὶ διεδήλωσαν ἤδη ἐντόνως τὴν ἀντίθεσίν των. Ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα τῆς Ἑλλάδος καὶ προσωπικότητες τῆς χώρας προέβησαν εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας ἐντὸς ὀλίγου θὰ φέρῃ τὸ ὅλον θέμα ἐνώπιον τῆς Ὀλομελείας.

Ἐπὶ ἑκατὸν τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν ἐπετέλεσεν ἔργα σπουδαῖα. Ἄνδρες διαπρεπεῖς διεθνοῦς ἀκτινοβολίας ἀνέλαβον τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἰδρύματος. Νέοι ἐρευνῆται ἐδιδάχθησαν τὰς ἐπιστήμας τῆς Ἀρχαιότητος καὶ τοῦ Βυζαντίου. Τινὲς τούτων ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ μορφώσουν τοὺς διαδόχους των. Οἱ Ἕλληνες συναδέλφοί των τοὺς ἐδέχθησαν πάντοτε ὡς συναθλητὰς εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐπιστήμης. Ἀγωνίζονται σήμερον εἰς τὸ πλευρόν των ἐνώπιον μιᾶς ἀπειλῆς, ἡ ὁποία, ἐὰν πραγματοποιηθῇ, θὰ κλονήσῃ ἀνεπανορθώτως τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐγκάρδιον συνεργασίαν. Θὰ παρατηρήσωμεν ὡσαύτως ὅτι ἡ Γαλλία διαθέτει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄριστον ἴδρυμα εὐρείας ἐπικοινωνίας, τὸ «Γαλλικὸν Ἰνστιτούτον». Τὸ ἀκμάζον τοῦτο Ἰνστιτούτον μὲ τὰς εὐρείας διακλαδώσεις του ἀνὰ τὴν χώραν, μὲ τοὺς ἐδ-κάμπτους θεσμοὺς καὶ τὰ μέσα του, χαίρει τιμῆς μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος καὶ ἐξυπηρετεῖ πλήρως τὴν πολιτικὴν τῶν ἐδρουτέρων σχέσεων τῆς Γαλλίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὑπόθεσις τῆς ριζικῆς ἀναθεωρήσεως τῶν σημερινῶν θεσμῶν καὶ κανόνων, ὡς οὗτοι διεμορφώθησαν ἐπὶ ἑκατὸν τριάκοντα πέντε ἔτη, ἐνδιαφέρει ἐξ ἴσου τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Γαλλίαν. Ὁ *Sainte - Beuve* ὠμίλησεν ἤδη περὶ “*concordat littéraire*” “*entre notre pays latin et la terre d’Athènes*”⁵. Ἐπισημότερα ἔγγραφα καθορίζουν σαφῶς τὰ πράγματα. Τὴν 20ὴν Νοεμβρίου 1846, γράφων πρὸς τὸν πρεσβευτὴν Ἰωάννην *Piscatory*, ὁ Μέγας Ἄρχων τοῦ Πανεπιστημίου παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν (ἕνα ἀνακοινώση ἐπισήμως εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, τὸ διάταγμα τοῦ Βασιλέως (τῆς Γαλλίας), τὸ ὁποῖον, ἐπικυροῦν τὰ συμφωνηθέντα μεταξὺ ὑμῶν (τοῦ *Piscatory*) καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἵδρυσεν τὴν Γαλλικὴν Σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος θὰ ἴδῃ εἰς τὸ ἴδρυμα τοῦτο νέον τεκμήριον τῆς ἀδιαλείπτου ἐπιθυμίας τοῦ Βασιλέως νὰ συσφίγῃ τὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὰ δύο κράτη, ἐπίσης δὲ τεκμήριον τῆς ἀξίας, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ἡ Γαλλία νὰ ἀντλή εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος διὰ νὰ

5. *Αὐτόθι*, σελ. 25

αδξήσωμεν τὴν δύναμιν καὶ τὴν αἴγλην τῶν σπουδῶν). Ἐν τέλει προστίθεται : “mes collègues et moi avons été patriculièrement heureux de rattacher cette institution à l’administration de M. le Général Coletti et d’en placer les débuts sous ses auspices”⁶. Τὴν 31ην Ἀγούστου 1847 ὁ Ἰωάννης Κωλέττης ἐγκατέλειπε τὸν κόσμον τοῦτον. Εἶναι προφανῆς ὁ χαρακτήρ τοῦ νεοπαροῦς ιδρύματος. Συσταθὲν κοινῇ συναινέσει, ἀπέβλεπε τοῦτο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς δεσμός μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γαλλίας, ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς κλάδους τῆς Ἀρχαιολογίας, τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου. Ὁ προσανατολισμός, τὸν ὁποῖον ἐκ τῶν ὑστέρων κατ’ ἀποκλειστικότητα ἠκολούθησεν ἡ Σχολή, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῶν μεγάλων ἀνασκαφικῶν ἐπιτευγμάτων καὶ ἐρευνῶν τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸν μείζονα χῶρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκτοτε καὶ ἄλλα ὁμοειδῆ ἰδρύματα ἐφιλοξενήθησαν καὶ φιλοξενοῦνται παρ’ ἡμῖν, αἱ δὲ Ἀθῆναι ἔγιναν, μαζὶ μὲ τὴν Ῥώμην, μεγάλα κέντρα σπουδῆς τῆς Ἀρχαιότητος καὶ κατ’ ἐπέκτασιν τοῦ Βυζαντίου. Ἡ ὑπόθεσις τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ τῆς Ἀρχαιογνωσίας εἶναι πολὺ μεγάλη, ὥστε νὰ περιττεύῃ ἡ ἰδέα δι’ ἄλλας ἀμφιβόλου σκοπιμότητος δραστηριότητας.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Παν. Ζέπος** προσέθεσε τὰ ἐξῆς :

Συγχαίρω θερμῶς τὸν συνάδελφον κ. Ζακωθηνὸν διὰ τὴν λαμπρὰν εἰσήγησίν του. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσω πόσῃ ἀνησυχίαν αἰσθανόμεθα ὅλοι διὰ τὴν σχεδιαζομένην «ἀνακαινίσιν» τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ἂν τελικῶς γίνῃ θὰ σημάγῃ τὸν ἀφανισμόν τοῦ σπουδαίου ἔργου της. Τοῦτο μόνον ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀνακοινώσω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, διὰ ψηφίσματος αὐτῆς τὸ ὁποῖον θὰ ἐγκριθῇ κατὰ τὴν αὐριανὴν συνεδρίαν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου της, ἐκφράζει ἐπίσης τὰς ἀνησυχίας της διὰ τὴν σχεδιαζομένην αὐτὴν ἀνακαινίσιν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁμιλήσεν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Κωνστ. Τσάτσος** :

Συμπληρώνοντας τὰ ὅσα εἶπε ὁ συνάδελφος κ. Ζακωθηνὸς ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω καὶ ἐγὼ τὸν ῥόλον τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ νὰ ἐπισημάνω ὅτι ἂν ὁποιοσδήποτε παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ ὡς αὐτοτελὴς ὄντοτης ἀπορροφημένη εἰς ἓνα ἐδρύτερον σύνολον, θὰ χάσῃ ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ τὸ κῆρος της. Θὰ δημιουργ-

6. Αὐτόθι, σελ. 26.

γήση πρόβλημα συνεχίσεως τῶν ἀνασκαφῶν εἰς καιρία σημεῖα τῆς χώρας, καθ' ἣν στιγμήν ὄλαι αἱ ἄλλαι μεγάλαι χῶραι τοῦ κόσμου (Γερμανία, Μεγάλη Βρετανία, Ἑνωμένα Πολιτεῖαι, Ἰταλία, Αἰστροία, Σουηδία) διατηροῦν τὰς Ἀρχαιολογικὰς τῶν Σχολῶν καὶ συνεχίζουσι τὸ ἔργον των· θὰ ἦταν κρῖμα ἂν σ' αὐτὴν τὴν μεγάλην πολιτιστικὴν παράδοσιν ἢ ἀρχαιοτέρα ξένη Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ τῆς Ἑλλάδος ἔχανε τὴν πατροπαράδοτην αὐτονομίαν καὶ φυσιογνωμίαν της.

Ὡσαύτως ὠμίλησαν οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ κ. κ. Θεοδωρακόπουλος, Τρυπάνης, Καλλιόπουλος καὶ Θεοχάρης.

Τὴν συζήτησιν ἔκλεισεν ὁ κ. Ζακυθινός, ὁ ὁποῖος παρέσχεν ὠρισμένας διευκρινήσεις.